

Kalilenica

The Kalilenica Project

Tjaša Šimonka Kavaš

OŠ III. Murska Sobota, Trstenjakova
ulica 73, 9000 Murska Sobota

tjasa.simonka@gmail.com

Izvleček

V prispevku je predstavljen pomen glasbe za razvoj otroka. Nekoč se je veliko pelo v družinah, danes pa tega skorajda več ni. Glasbeno vzgojo prevzemajo izobraževalne institucije, za otroka pa je še kako pomembno, da pride v stik z glasbo že kot dojenček. V tujini, predstavljen je primer srečanj Ringató na Madžarskem, se spodbuja starše k petju svojim najmlajšim. Predstavila sem potek priprav, da bi se srečanja, podobna srečanjem Ringató, začela izvajati tudi pri nas v Sloveniji.

Ključne besede: glasbena vzgoja, Ringató, ljudsko izročilo, razvoj otroka s pomočjo glasbe, petje v družini.

Abstract

This article draws attention to the importance of music in child development. The tradition of singing that used to be cherished in families has almost disappeared, and music education is now mostly provided by educational institutions. However, it is vital to expose children to music as early as possible. Elsewhere, parents are encouraged to sing to their children. One of such examples is the Ringató project in Hungary. The objective of the sessions is to motivate parents to sing to their children. This paper describes the arrangements for the implementation of a similar project in Slovenia.

Keywords: music education, Ringató, folk tradition, child development through music, singing in families.

Glasbena vzgoja v Sloveniji

Glasbena vzgoja kot pomemben sestavni del estetske in umetnostne vzgoje zagotavlja temelje za skladen osebnostni razvoj. V povezavi z drugimi umetnostmi sooblikuje celostni razvoj otrokove osebnosti (Denac, 2010, str. 37).

V Sloveniji se veliko dela vlaga v to, da bi bila glasbena vzgoja zastopana na celotni vertikali izobraževanja. Velik poudarek je na glasbeni vzgoji v vrtcih, in prav tako

se zelo spodbuja vzgojiteljice, da imajo že v vrtcih pevske zborčke. V osnovni šoli imajo učenci predmet glasbena umetnost vseh devet let, na nekaterih šolah lahko v višjih razredih izbirajo tudi med glasbenimi izbirnimi predmeti. V zadnjih letih se ponovno precej obuja in razvija zborovstvo. Učitelji glasbe imajo sistematizirane ure pevskega zbora, kar še dodatno pripomore k temu, da se na vsaki šoli prepeva. V naslednjem šolskem letu bodo sistematizirane tudi ure pevskega zbora na srednjih šolah.

Glasbene dejavnosti so za otroka in mladostnika še kako pomembne, saj spodbujajo samozavest, veselje do gibanja, igre, razvijajo socialne vedenjske veščine, pomagajo pri motoričnih spretnostih, znanju jezika in še bi lahko naštevali. S poslušanjem, izvajanjem in ustvarjanjem glasbenih vsebin pomembno prispevamo k otrokovemu čustvenemu, socialnemu, intelektualnemu in telesnemu razvoju (Denac, 2010).

Pri vsem tem pa zmanjka en pomemben člen – prepevanje in muziciranje v družini.

Pesem v družini

Pesem človeka že od nekdaj spremlja skozi vse njegovo življenje. Ohranile so se ljudske pesmi ob rojstvu, uspavanke, otroške zbadljivke, izštevanka, pesmi o ljubezni, svatovske in vojaške pesmi, pesmi o smrti in še bi lahko naštevala. Ali pa če citiram Miro Voglar (1973, str. 9): »Nastale so pesmi za vse pomembne dogodke od rojstva do smrti, od jutra do noči, za vsa dejanja, vsa hotenja in vsa razpoloženja.« Ko še ni bilo radia, televizije in interneta je bila ljudska pesem v družinah še kako prisotna.

Danes je veliko enostavneje glasbo imeti za ozadje in jo predvajati na raznih napravah kot pa prepevati. Izpostavljeni smo zvočni nasičenosti, saj so z glasbo velikokrat celo nasilno zapolnjeni bivalni in delovni prostori (Sicherl - Kafol idr., 2011). Takšen način »poslušanja« glasbe se je prenesel tudi na dojenčke in malčke. V veliko družinah se danes ne poje več. Marsikateri otrok prvič pride v stik s prepevanjem v živo v vrtcu.

Pomembnost glasbe v zgodnjem otroštvu

Otrokom bi že zelo zgodaj morali vzbujati veselje do glasbe, saj s tem hkrati lahko vplivamo na razvoj glasbenih sposobnosti in spretnosti, poleg tega pa prispevamo k vsestranskemu oblikovanju in kultiviranju osebnosti. Pesem bi morala biti prisotna v vsakdanjem življenju otrok kot nekaj samoumevnega. Ob petju in poslušanju glasbe otrok širi svoj besedni zaklad, razvoj govora in umske sposobnosti. Z glasbo jim širimo obzorja, saj pridobijo odnos do narave, okolja, v katerem živijo, in izvejo marsikaj novega (Denac, 2010; Pesek, 1997; Voglar, 1973).

Že v prvi polovici leta otrok kaže znake zadovoljstva ob poslušanju glasbe in se kaj kmalu začne nanjo tudi odzivati. Ker do prvega leta starosti še nima razvitih pevskih organov, je pomembno, da nezmožnost svojega prepevanja nadomesti s poslušanjem. Pomembne so predvsem izkušnje, ki jih otrok pridobi doma, kjer bi glasba morala biti živa, kar pomeni, da je pomembno, da jo otroku izvajajo starši. Razvoj petja se namreč začne s poslušanjem odraslih (Voglar, 1973; Pesek, 1997).

Dednost ima sicer v človekovem razvoju pomembno vlogo, a prirojene dispozicije pri otroku še niso same po sebi dovolj. Za njihov razvoj sta pomembna okolje in vzgoja, same od sebe se ne bodo razvijale. Vsak otrok naj bi imel ob rojstvu dispozicije za glasbo, nekateri več, drugi manj. Da se še te razvijejo v sposobnosti, je pomembno ugodno okolje, v katerem se otrok razvija in raste. Že v prvem letu naj bi otrok rasel s pesmijo in v mirnem okolju. Obvarovati bi ga morali pred hrúščem in glasbeno prenasíčenostjo, saj ga ta spodbuja h kričavosti in ga razburja (Voglar, 1973).

Pri dojenčkih lahko že zelo zgodaj vzbudimo željo po poslušanju glasbe. Dojenček naj uživa ob petju staršev in zaspí ob petju uspavanke, saj je na tak način deležen začetne glasbene vzgoje. V tem času naj sliši čim več pesmi, ki so zvočno in ritmično privlačne. S pesmijo dojenčka najlažje potolažimo, ko ga boli trebušček, ko mu izraščajo prvi zobki ali ko ne more zaspati.

Glasba pri nas doma

Z možem sva oba glasbenika, zato je pri naju vedno veliko glasbe. Odkar se nama je rodila hčerkica, je glasbe

le še več. Sama ji veliko pojem, zapoje tudi mož, ki pa ji velikokrat igra še na različne instrumente. Dojenčici se prav vidi, da uživa.

Kot veliko mamic sem v času nosečnosti in tudi po rojstvu otroka začela prebirati različno literaturo o vzgoji, iskati pa sem začela tudi možnosti, kaj vse lahko že v času porodniške storim za svojega otroka. Nekaj mojih

prijateljic se je odločilo za plavanje za dojenčke, sama s hčerko hodim na pedokinetiko, pri kateri se spodbuja otrokov naravni gibalni razvoj, obstaja celo angleščina za dojenčke in malčke ... Na glasbenem področju pa ni ničesar.

Za božič je najina hčerka dobila za darilo madžarsko pesmarico Ringató. Za srečanja Ringató sem slišala že pred leti, a takrat še nisem bila v starševskih vodah. Začela sem prebirati pesmarico, poiskala informacije o tem na spletu in

bila navdušena. Takoj se mi je pojavilo vprašanje – zakaj tega nimamo pri nas v Sloveniji?

Glasbene urice za najmlajše in njihove starše – Ringató

Ringató v prevodu pomeni »zibanje«. Ideja, da bi se začela izvajati takšna glasbena srečanja za starše in najmlajše otroke, se je porodila Iloni Gállné Gróh, ki je po poklicu zborovodkinja in učiteljica glasbe.

To so posebna srečanja, učne urice, katerih namen je, da se starši povežejo s svojim otrokom preko glasbe. Tam se ne učijo otroci, temveč njihovi starši. Vpeljani so v svet ljudske glasbe, pesmic, zbadljivk in izštevank, ki se jih na srečanjih naučijo. Izvajalci srečanj Ringató bi staršem radi pomagali oziroma jih opogumili in jim vlili samozavest, da prepevajo svojim otrokom.

Drug cilj srečanj Ringató je, da otroke že zgodaj vpeljejo v svet glasbe, da postanejo zanje bolj dovzetni. Tako glasbena vzgoja zares poteka že od mladih nog.

Otroci na srečanjih poslušajo petje pesmic, in če želijo, uživajo v naročju svojih staršev ter sodelujejo pri izštevankah. Njihovo sodelovanje torej ni obvezno. Izštevank, zbadljivk in pesmic se izvajajo kot igra v naročju. Toda kakor sem že zapisala: če otrok ne želi biti v naročju, ni to nič hudega. Tako majhni otroci namreč ne morejo ostati zbrani dolgo časa, zato ne moremo pričakovati, da bodo pol ure sedeli staršem v naročju, poleg tega pa to ni vrtec ali šola – izvajalci stremijo k temu, da bi ustvarili vzdušje domačnosti.

Srečanja se lahko udeležijo nekajmesečni dojenčki in malčki do tretjega leta starosti (na Madžarskem matere ostanejo na porodniški tri leta, saj se otroci lahko vključujejo v vrtec z dopolnjenimi tremi leti). Dojenčkov in malčkov nikoli ne razporejajo glede na njihovo starost.

Srečanj Ringató ne obiskujejo samo matere z otroki – prihajajo tudi očetje in stari starši. Srečanja trajajo 30 minut. Izvajalci naprošajo udeležence, naj ne zamujajo, ne klepetajo med seboj in naj izklopijo mobilne telefone, saj vse naštetu lahko moti potek delavnic. Sedijo lahko na stolih, preprogi; oblečeni so v udobna oblačila in obuti v nogavice (tudi poleti) ali pa s seboj prinesejo sobne copate.

Če pobrskamo po spletu, lahko vidimo, da je zadeva iz neke dejavnosti, ki so jo na začetku obiskovale predvsem mamice z otroki, res prerasla v nekaj družinskega, saj so v preteklih letih organizirali srečanja, poimenovana »Tisoč mamic prepeva« (»Ezer anya énekel«), sedaj pa organizirajo že prireditve, preimenovane v »Tisoč družin prepeva« (»Ezer család énekel«). Mar ne bi bilo krasno, če bi nekaj takega imeli tudi pri nas?

»Zibalnice« v Sloveniji?

Ob prebiranju pesmarice Ringató sem se začela zavedati, kakšno srečo ima najina hči, ker ji z mojem res veliko pojeva in igra. Kot učiteljica glasbe pa sem seveda pomislila tudi na druge otroke. Mar ne bi bilo čudovito, če bi bili tudi oni deležni toliko petja in glasbe že od mladih nog? Da bi se ob petju staršev zabavali in umirili, kadar to potrebujejo.

Pri dr. Inge Breznik sem se pozanimala, ali obstaja kaj takšnega tudi pri nas v Sloveniji. Ko mi je povedala, da tega pri nas ni in da glasbeno vzgojo pri nas za najmlajše

Pesem bi morala biti **prisotna v vsakdanjem življenju** otrok kot nekaj samoumevnega. Ob petju in poslušanju glasbe otrok širi svoj besedni zaklad, razvoj govora in umske sposobnosti.

prevzemajo vrtci, je v meni vzknila želja, da bi začela tak projekt, saj sem namreč že zgoraj povzela, s čim vse lahko glasba prispeva pri razvoju otroka.

Po tehtnem razmisleku, kako bi se zadeve sploh lotila, sem poklicala svoji prijateljici, prav tako mladi mamici, in jima celotno zadevo predstavila. Damjana Pajžlar je po izobrazbi športna pedagoginja, Jasmina Šinko pa socialna pedagoginja, obe sta pevki v pevskih zborih že od osnovne šole. Po njunem navdušenju nad mojo idejo sem dobila potrditev, da nisem edina, ki bi si nekaj takšnega želela za svojega otroka. Strinjali sta se, da se mi pri izdelavi in kasneje pri izvedbi projekta pridružita.

Moj predlog je bil, da bi bila osnova teh naših »zibalnic« slovensko ljudsko izročilo – ljudske pesmi, izštevanka in otroške zbadljivke. Menim, da ni bolj naravnega za otroka, kot je naša ljudska pesem. Glede na to, da se v družinah ne prepeva več toliko, bi šla ta, če ne bi bilo zborovskih priredb, nekaj etno glasbenih zasedb ter programa v vrtcih in šolah, že popolnoma v pozabo.

Prvi korak je bil, da sem na naša srečanja prinesla čim več gradiva, knjig, v katerih smo iskale ljudske pesmi in zbadljivke, ter se odločale, katere se nam zdijo bolj zanimive za dojenčke in malčke. Med izbranimi so se znašle tudi pesmi, kot je na primer *Čuk se je oženil*, saj sta me dekleti opomnili, da bi bilo dobro peti tudi zelo znane ljudske pesmi, češ da sami priznata, da pri takšnih skladbicah znata večinoma samo prvo kitico, in bi bilo lepo, če bi se naučili še kakšno. Dodale smo tudi nekaj pesmi, ki bodo bolj zanimale starše. Če bodo starši uživali ob petju kakšne pesmi, bo ta posledično vseh tudi otrokom.

Sedaj ko imamo velik nabor izbranih skladb in izštevank, smo se lotile dodajanja gibov, ki jih izvajamo z dojenčki v naročju. Pri tem so nam v veliko pomoč naša tri dekleta, stara 9 mesecev, 1 leto in 16 mesecev. Po njihovi

vih odzivih vidimo, kaj se obnese in kaj ne, tako da bi lahko rekli, da so tudi one soustvarjalke tega projekta.

Ko bomo do konca ustvarile gradivo, pa so načrti sledeči: zbrati želimo gradivo, da bomo izdale knjižico, ki bi lahko bila staršem v pomoč, ko bodo peli te pesmi ali zbadljivke in izštevanka izvajali s svojimi dojenčki in malčki doma. Ker se zavedam, da je nekaterim staršem neprijetno peti – veliko ljudi zase pravi, da nimajo poslušalca (iz izkušenj vem, da ni tako in da je velikokrat težava samo v pevski kondiciji ali pa da ljudje nimajo zadosti samozavesti) –, bom pesmi tudi posnela. Posnetki bi bili priloženi h knjigi.

S prijateljicami z dojenčki smo dogovorjene, da bomo pred tem še z njimi izvedle nekaj glasbenih uric, da res vidimo, kaj je dobro in kaj ne.

Same »zibalnice« smo si zamislile na podoben način, kot jih imajo na Madžarskem. Srečanja bi trajala 30 minut, na njih bi se samo pelo, brez instrumentov (instrument imajo lahko zgolj izvajalci), saj tako majhni otroci še ne razumejo, zakaj jim po določeni pesmi instrument vzameš stran, poleg tega pa bi bilo preveč kaotično. Otroci bi sodelovali samo, če bi to želeli, starše pa bi s srečanju spodbudili, da svojim otrokom prepevajo. Cilj teh srečanj bi bil, da se starši opogumijo, da se naučijo čim več pesmi, med katerimi lahko izbirajo in svojemu malčku prepevajo tiste, ki so mu najbolj všeč. Poleg tega gre za ljudske pesmi – in ni nič narobe, če kaj besedila pozabiš in dodaš kaj svojega.

Naša srečanja smo poimenovala Kalilenica, po naših treh najmlajših – Katarini, Liji in Leni. Vedno bolj razmišljamo o tem, da bi takšno ime tudi ohranile, saj so naša tri dekleta prva, ki pri tem sodelujejo, nam pa pomenijo dodatno motivacijo za delo. Upamo, da nam bo zastavljeni projekt uspelo uresničiti in da bo čez kakšno leto zaživel v Prekmurju, in če bo dobro sprejet, si želimo, da zaživi tudi širom po Sloveniji.

Viri in literatura

- Denac, O. (2010). *Teoretična izhodišča načrtovanja glasbene vzgoje v vrtcu*. Ljubljana: Debora.
- Pesek, A. (1997). *Otroci v svetu glasbe*. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.
- Sicherl - Kafol, B., Denac, O., Borota, B. idr. (2011). *Kulturno-umetnostna vzgoja – Priročnik s primeri dobre prakse iz vrtcev, osnovnih šol in srednjih šol*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod republike Slovenije za šolstvo.
- Voglar, M. (1973) *Metodika predšolske glasbene vzgoje*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Ringató*. Pridobljeno s <https://www.ringato.hu/>.